

3.3 S ohledem na finanční příspěvek Společenství národním střediskům, vyzývá Výbor:

- k užší harmonizaci mezi členskými státy při sběru statistických dat, aby informace byly spolehlivější a daly se lépe porovnávat, jako je tomu u Eurostatu. článek 5 (2) návrhu nařízení musí být tedy v tomto smyslu posílen;

— národní sítě občanské společnosti aktivní v tomto úseku musí úzce spolupracovat na práci národních středisek.

3.4 Výbor pozorně prozkoumá nový akční plán Evropské unie na boj proti drogám, jehož publikace se očekává na počátku roku 2005.

V Bruselu dne 27. října 2004.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k lepšímu provádění lisabonské strategie

NEOVĚŘENÝ PŘEKLAD

(2005/C 120/16)

Dne 25.-26. března 2004 vyzvala Evropská rada ve svých závěrech (předsednictví) Evropský hospodářský a sociální výbor podle článku 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, aby prozkoumal způsoby a prostředky k „lepšímu provádění lisabonské strategie“.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, na základě práce provedené řídicí skupinou pro lisabonskou strategii, přijala stanovisko dne 7. října 2004. Zpravodaj byl **pán Vever**, spoluzpravodaji byli pánové **Ehnmark** a **Simpson**.

Na svém 412. plenárním zasedání ve dnech 27. a 28. října 2004 (zasedání dne 27. října 2004) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor toto stanovisko počtem 169 hlasů pro, 4 hlasy proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá skutečnost, že ho Evropská rada na zasedání ve dnech 25. a 26. března 2004 vyzvala, aby prozkoumal způsoby a prostředky k účinnějšímu provádění lisabonské strategie, která je nyní v polovině.

1.2 Výbor připomíná, že lisabonský mandát ze dne 24. března 2000 hned na počátku:

- zdůraznil nutnost aktivně zapojovat do strategie sociální partnery a občanskou společnost při využití různých forem partnerství,

- uvedl, že úspěch strategie závisí hlavně na soukromém sektoru a na partnerstvích mezi subjekty veřejného a soukromého sektoru.

- zajišťoval vyvážený rozvoj svých tří proudů, tj. ekonomického růstu, sociální soudržnosti a udržitelnosti z hlediska prostředí stimulováním evropské konkurenceschopnosti a vytvářením pracovních příležitostí, zatímco zároveň vytvářel odpovídající politiky v oblasti životního prostředí;

1.3 Výbor během posledních let prostřednictvím diskusí, slyšení a stanovisek trvale podtrhoval význam lisabonské strategie pro hospodářskou a sociální budoucnost Evropy a vyzýval všechny sociálně-profesní aktéry, aby v této strategii hráli aktivní roli. Zejména Výbor nedávno přijal stanoviska Konkurenceschopnost evropských podniků⁽¹⁾, strategie trvale udržitelného rozvoje, kvalitnější řízení ekonomiky⁽²⁾ a podpůrná opatření zaměstnanosti. Výbor neustále zdůrazňuje, že cíle lisabonské strategie nebudou dosaženy bez plného zapojení občanské společnosti.

⁽¹⁾ Úř. věstník 117 30/4/2004

⁽²⁾ Úř. věstník 110 3/4/2004

1.4 V odezvě na výzvu Evropské rady výbor s odvoláním na své poslední postoje k lisabonské strategii

- zapojil do tohoto úkolu všechny své specializované sekce,
- vyžádal si názory hospodářských a sociálních rad členských států a hlavních evropských organizací, které zastupují organizovanou občanskou společnost,
- ve dnech 9. a 10. září uspořádal v Bruselu za tímto účelem slyšení.

2. Celkové zhodnocení

2.1 Lisabonská strategie je nejznámější, v užším termínu, jako závazek přeměnit Evropu na nejdynamičtější, nejkonkurenceschopnější ekonomiku založenou na znalostech ve světě.

2.2 Tento zkrácený popis lisabonské strategie se často opakuje, avšak ne vždy je zcela pochopen její rozsah a veškeré důsledky.

2.3 Lisabonská strategie je velmi ambiciózní vize celé společnosti v Evropské unii. Formulování strategie je přeformulováním základních cílů Unie, nyní ve větším měřítku Unie s 25 členskými státy.

2.4 Lisabonská strategie není:

- pojmem pouze pro odborníky z řad ekonomů
- ambicí „bruselského vedení“ pracujících osamoceně
- úzkou perspektivou týkající se pouze hospodářských změn
- ambicí, kterou je možno považovat za neslučitelnou s trvale udržitelným rozvojem
- konceptem, který ignoruje sociální dopady hospodářského růstu.

2.5 Lisabonská strategie, je-li správně prezentována a pochopena, je:

- způsobem formování budoucnosti Evropy
- strategií k zachování a zvýšení kvality života občanů Evropy potřebná k prozkoumání nových příležitostí ekonomiky založené na znalostech
- uznáním toho, že udržení zaměstnanosti a zvýšení životní úrovně na jedné straně, a konkurenceschopnost na druhé straně, vyžaduje novou dynamiku
- strategií na zabezpečení synergie mezi hospodářskými, sociálními a environmentálními opatřeními,
- strategií k navazování na minulý úspěch Evropské unie;

- schopnou trvale udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností.

2.6 Ve vývoji lisabonské strategie je při zvyšování hospodářského blahobytu, tvorbě pracovních příležitostí, ochraně kvality životního stylu a jejich zlepšování rozhodujícím znakem usilování o konkurenceschopnost a růst. Naopak, vyšší kvalita života, zlepšování sociální situace a udržitelnost životního prostředí však zároveň růst vytváří. V souladu s hospodářským pokrokem dosaženým za pomoci lisabonské strategie bude možné zlepšit podporu nabízenou těm částem evropské populace, které se nachází pod hranicí chudoby, rozšiřování sociálního začlenění a zohlednění udržitelnosti těchto výtěžků pro budoucí generace.

2.7 Tvrdit, že se lisabonská strategie týká pouze konkurenceschopnosti, znamená nepochopit téma.

2.8 Výbor chce nejdříve poznamenat, že lisabonská strategie již umožnila, aby se v posledních pěti letech začala objevovat řada pozitivních vývojových trendů, včetně:

- uvědomování si nutnosti reformy, která přesahuje tradiční kategorie,
- urychleného rozšiřování informačních technologií a inovativních procesů,
- vyšší podpory pro zakládání podniků a financování malých a středních podniků;
- většího zájmu o trvale udržitelný rozvoj, který má snížit veřejné schodky, obnovit stabilitu rozpočtu na sociální ochranu a chránit životní prostředí,
- iniciativ ze strany sociálních partnerů při sociální reformě,
- opatření ke zjednodušení právních a správních postupů, i když v omezeném rozsahu.

2.9 Navzdory těmto pozitivním momentům je hlavním postřehem to, že posledních pět let přineslo zklamání, podíváme-li se na ně z hlediska ambicí, které zazněly v Lisabonu. Evropa uvízla mezi svými největšími industrializovanými konkurenty a novými ekonomikami s nízkými výrobními náklady, které ještě více využívají nových technologií, a čelí stále náročnějším konkurenčním výzvám. Důvodem ke znepokojení je několik ukazatelů, např.:

- slabá domácí poptávka, nedostatečné investice a ochabující růst v Evropské unii, který v letech 2001 a 2003 představoval průměrně přibližně 1 % ročně,

- neúspěch při dosažení cílů zaměstnanosti, klesající kvalita zaměstnanosti a ztráta jistoty pracovního místa,
- zrychlující se uzavírání a přemísťování evropských výrobních podniků,
- významný hromadný odchod výzkumníků a mladých lidí po ukončení studia,
- pokračování veřejných schodků nebo dokonce jejich zhoršení v několika členských státech,
- velmi nesourodá daňová pravidla a daňové sazby pro podniky,
- rostoucí náklady na sociální ochranu a zrychlené demografické stárnutí a větší ohrožení některých skupin,
- trend specializovat se na produkty, které neodpovídají tomu, co lze obvykle očekávat ve znalostně orientované ekonomice

2.10 Zároveň lisabonské reformy zaostávají:

2.10.1 na evropské úrovni se 25 členských států zavázalo dokončit jednotný trh v několika oblastech (energie, služby, veřejné zakázky, transevropský sítě, přizpůsobení veřejných služeb), ale odmítají provést ve stanoveném časovém rámci nezbytná opatření;

2.10.2 na národní úrovni se výsledky liší, přičemž nedostatky se týkají většinou

- strukturální složitosti předpisů a správních postupů;
- trvalého nesouladu mezi nabídkou a poptávkou v oblasti pracovních sil;
- nepřiměřeně vysoké míry předčasných odchodů do důchodu, a to navzdory závazkům,
- vzdělávacích systémů,
- nedostatečné zabezpečení možnosti celoživotního vzdělávání;
- výdajů na výzkum, které se obecně nadále snižují místo toho, aby se přibližovaly lisabonskému cíli ve výši 3 % HDP,
- nedostatečné pozornosti věnované sociálním problémům vyvolaným potřebou inovovat.

2.10.3 Nové členské státy musí často překonávat další znevýhodnění v důsledku rozdílů v rozvoji, např. v oblasti zaměstnanosti, technologií nebo životního prostředí, i když tato znevýhodnění jsou někdy kompenzována opatřeními k

obnově, která jsou radikálnější než v 15 EU. V 15 EU dosáhly obecně většího pokroku v reformách severní země než jejich jižní protějšky. Totéž platí pro členské státy, kterým se podařilo dostat rozpočet do rovnováhy oproti těm, které umožnily, aby schodek rostl. I vyspělejší členské státy se v některých oblastech opožďují v porovnání s výkonnějšími třetími zeměmi. Předmětem reformy není jednoduše dělat lépe než dříve, ale dělat to lépe než kdekoli jinde.

2.11 Proto lisabonská strategie uvázla v bludném kruhu: nízký růst ztěžuje provádění reformy, zatímco opoždění reformy dále brzdí růst a zaměstnanost. Prováděné reformy proto nejčastěji souvisely s nabídkovou stranou ekonomiky. Nebyly úspěšné, jelikož neodpovídaly dostatečné poptávce.

2.12 Na jarních vrcholných schůzkách se zdálo, že členské státy podporují spíše nové diskuse o cílech stanovených již v Lisabonu – i když to znamená přidat ještě více doporučení – než pečlivé posouzení stadia vývoje reformy, které právě probíhají, a jasný závazek v podobě termínů určených pro jednotlivá opatření. Příliš často nejsou v Bruselu s to vysvětlit, co dělají doma nebo ve jakých oblastech se jim nepodařilo dosáhnout cílů, na kterých se v Bruselu dohodly. Znásobení cílů reformy, závazků a zúčastněných států bylo vyrovnáno odpovídajícím počtem nedostatků, co se týče spoluodpovědnosti, provedení a koordinace i odpovídajícího hospodářského dopadu a dopadu na pracovní příležitosti.

2.13 Proto zde existuje nebezpečí nedostatečného odhodlání k nezbytným reformám a domnívání se, že strategii lze provést. Takováto lisabonská bublina pravděpodobně nebude čekat až do roku 2010 než praskne.

2.14 Cíl stanovený v lisabonské strategii týkající zlepšení konkurenceschopnosti prostřednictvím pečlivě zaměřených reform spolu s trvale udržitelným hospodářským růstem s příznivým vlivem na zaměstnanost a posílením sociální solidarity je i nadále důležitý pro Evropu, která se nyní nachází na křižovatce:

— na jedné straně je předním světovým vývozcem a celosvětově největším vnitřním trhem (vyjádřeno v HDP) a je s to úspěšně pokračovat v dynamických projektech, jak ukázalo euro a rozšíření,

— na druhé straně zaostává v hospodářském růstu, je oslabena přemísťováním podniků a cítí se dezorientována a ohrožena nezday, které zakouší kvůli snížené konkurenci na světovém trhu.

2.15 Cíl lisabonské strategie je vyváženým cílem, který přiměřeným a interaktivním způsobem sladuje hospodářský cíl konkurenceschopnosti se sociálními požadavky (zaměstnanost, odborná příprava, sociální soudržnost, životní a pracovní podmínky), a jak bylo zdůrazněno na vrcholné schůzce v Göteborgu i s potřebami v oblasti životního prostředí.

2.16 Metody lisabonské strategie platí i nadále, přičemž jsou založeny na:

- víceletém harmonogramu, rozvrženém do řady různých fází v období do roku 2010, ve kterém se má dokončit jednotný trh,
- každoročním společným hodnocení na jarní vrcholné schůzce,
- otevřené metodě koordinace s členskými státy v oblasti společných cílů podporující osvědčené postupy, která může vhodně doplnit metodu Společenství v oblastech, které jsou národní doménou,
- důrazu na ústřední roli soukromého sektoru, partnerství mezi subjekty veřejného a soukromého sektoru, zapojení občanské společnosti orgány veřejné moci a dialogu mezi sociálními partnery.

2.17 Doposud byla spolupráce v rámci otevřené metody koordinace mezinárodní záležitostí a probíhala mezivládně. V národních parlamentech je celkový nedostatek demokratické konsolidace. Opravdová diskuse národních parlamentů o problematice lisabonské strategie musí probíhat v členských státech.

2.18 Rozhodující zapojení a podpora hráčů z řad občanské společnosti v mnoha členských státech chyběla. Tento významný neúspěch je velkým zklamáním při provádění lisabonské strategie a trvalo by dlouho vysvětlit obavy, které to vyvolalo, i pocíťované nedostatky. To dosvědčuje přetrvávající nedostatečná komunikace a partnerství.

2.18.1 Nedostatečná komunikace je zjevná. Členské státy ani média s veřejností nehovoří o otázce lisabonské strategie, navzdory pokračujícím národním diskusím o zaměstnanosti, odborné přípravě, sociální ochraně, přemísťování podniků a hospodářské soutěži v oblasti technologií. Když jsou občané Evropy informováni o cíli v oblasti konkurenceschopnosti stanoveném v Lisabonu, většina z nich nechápe jeho účel ani rozsah. Mnoho z nich se domnívá, že stát se „nejkonkurenceschopnější (...)“ ekonomikou na světě je buď nereálné, nebo bude znamenat konec evropského sociálního modelu poklesem na úroveň méně vyspělých zemí v této oblasti. Tyto reakce ukazují, že je nutno tento cíl vysvětlit, objasnit, že cílem je

vypořádat se úspěšně s celosvětovou hospodářskou soutěží tím, že některá znevýhodnění zmenšíme a jiná kompenzujeme lepším využitím našich aktiv.

2.18.2 Mnoho lidí v Evropě objevuje, že zatímco sociální nároky jsou zpochybňovány, zůstávají nejasné výhody, které výměnou za to získáme – pokud jde o zaměstnanost a trvale udržitelnou sociální ochranu. Lidé jsou hluboce znepokojeni:

- narůstajícím přemísťováním podniků do konkurenčních zemí s nízkými výrobními náklady,
- zvyšujícím se tlakem na zaměstnanost a pracovní podmínky a ztrátou jistoty pracovního místa,
- vznikem potíží v regionech a sektorech, které jsou nejvíce postiženy nezaměstnaností,
- oslabenými systémy sociální ochrany (nezaměstnanost, nemoc, stáří).

2.18.3 Příliš mnoho lidí v Evropě se rovněž domnívá, že nemají žádné slovo v reformách, které se jich nicméně přímo týkají a které obecně řečeno ohrožují dříve nabyté záruky a výhody. Zprávy Komise a členských států poskytují celkem vzato málo informací o mechanismech konzultací a zapojování občanské společnosti nebo o partnerstvích s různými hráči z řad občanské společnosti (role soukromého sektoru, role sociálních partnerů, partnerství mezi subjekty veřejného a soukromého sektoru, nevládní organizace atd.) navzdory tomu, že se má za to, že mají klíčový význam v rámci úkolů lisabonské strategie.

3. Lepší konkurenceschopnost

3.1 Důraz na konkurenceschopnost uznává potřebu dosáhnout trvale udržitelné konkurenceschopnosti v otevřené a globální ekonomice tím, že zlepšíme využití nových technologií, stanovíme účinnější odbornou přípravu, zajistíme, aby byli zaměstnanci dobře kvalifikovaní, a zlepšíme produktivitu. Pro strategii je nejdůležitější koncept kvality (kvalita zboží, služeb, regulace, vládnutí, zaměstnanosti, sociálních vztahů a životního prostředí).

3.2 Těchto cílů by bylo nejlépe dosaženo s korektnějším a účinnějším mezinárodním rámcem pro obchod a platby.

3.3 Kromě nových pravidel na mezinárodní úrovni evropské hospodářství potřebuje v současné době zjednodušit vnitřní předpisy jak na úrovni Společenství, tak i na národní úrovni. Nadměrná byrokracie odrazuje od iniciativ, které jsou pro hospodářskou soutěž potřebné.

3.4 EHSV se na rozdíl od Komise a Rady domnívá, že pouze za pomoci změny základního směru hospodářských politik, a zejména politik makroekonomických, bude možné v Evropě odstranit překážky, jež zabraňují trvalému a dalekosáhlejšímu hospodářskému zotavení. EU musí jednat zevnitř, pokud chce evropské hospodářství dostat zpět na cestu vedoucí k růstu a plné zaměstnanosti. To bude vyžadovat vyváženou makroekonomickou politiku se stanoveným záměrem dosáhnout cílů Lisabonské strategie, především docílit plné zaměstnanosti, posílit konkurenceschopnost a vskutku zvážit závazek sledovat udržitelný rozvoj v souladu se závěry summitu v Göteborgu.

3.5 Cílem měnové politiky by mělo v každém případě být nalezení rovnováhy mezi cenovou stabilitou, hospodářským růstem a zaměstnaností. „Mix politiky“ doporučený Radou však neobsahuje jasnou výzvu ECB, aby též převzala odpovědnost, pokud jde o reálnou ekonomiku (růst a zaměstnanost). Bylo by rozumné pobídnout ECB, aby se zaměřila na stabilitu v širším slova smyslu, tj. nejen na cenovou stabilitu, ale též na stabilitu v oblasti růstu, plné zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Evropský hospodářský a sociální výbor se sám již při několika příležitostech dožadoval toho, aby měnová politika napomáhala dosáhnout cíle růstu a plné zaměstnanosti (viz např. usnesení Výboru ze dne 19. září 2002 určené Evropskému konventu).

3.6 Měly by se zintenzívnit politiky na podporu zakládání a rozvíjení podniků, včetně mimo jiné rychlejších, nižších počátečních nákladů, opatření ke zlepšení přístupu k rizikovému kapitálu, více vzdělávacích programů pro podnikatele a hustější sítě podpůrných služeb pro malé podniky.

3.7 Celoživotní odborné vzdělávání by mělo být dostupné pro všechny občany, každého věku, ve všech členských státech, a lidé by měli být podněcováni, aby ho využili.

3.8 Měl by se uvolnit potenciál jednotného trhu. Evropská unie by nyní měla využít výhod trhu, který je větší než trh USA nebo Číny, ale

— ve vnitrostátních právních předpisech nebylo plně provedeno příliš mnoho směrnic

— nebylo dosaženo dostatečného pokroku při zajišťování normalizace a vzájemného uznávání u nabídky služeb

— došlo ke zpoždění při liberalizaci trhů, včetně ve veřejném sektoru

— vznikly potíže při dohodě o proveditelných evropských právech duševního vlastnictví

— došlo k narušení kvůli fiskálním rozdílům.

3.9 Podpora Společenství by mohla být podmíněna zlepšením v těch členských státech, ve kterých brzdí provádění „strukturální“ nedostatky.

3.10 Obchod a platby by bylo možné usnadnit prostřednictvím posílené administrativní spolupráce mezi Komisí a členskými státy v řadě oblastí, např. celní režimy, zakázky ve veřejném sektoru a nadnárodní veřejné služby.

3.11 Mimoto členské státy zaostávají v těchto sektorech:

— propojování a modernizace dopravní infrastruktury, která ovlivnila dokončení projektů v oblasti transevropských sítí,

— přístup malých a středních podniků k rizikovému kapitálu,

— veřejné schodky v některých zemích,

— výdaje na výzkum, které se s ohledem na HDP obecně spíše snižovaly než zvyšovaly (1,9 % HDP oproti 2,6 % v USA), stagnují na úrovni, která je značně nižší než cíl ve výši 3 % HDP,

— vysoký podíl předčasných odchodů do důchodu, navzdory barcelonským závazkům z roku 2002,

— vzdělávací systémy i nadále neodpovídají hospodářské realitě a budoucím vyhlídkám na zaměstnání.

3.12 Pokud se týká evropských podniků, zaostávají v následujících oblastech:

— výzkum a vývoj: roku 2002 soukromý sektor ve Spojených státech investoval do vývoje a

— výzkumu o 100 miliard euro více než v Evropě. Lisabonská Evropská rada stanovila jako cíl věnovat vývoji a výzkumu 3 % HDP, z čehož dvě třetiny mají přicházet se soukromého sektoru. V současnosti se však podílí jen 56 %. Celoživotní vzdělávání: od spuštění Lisabonské strategie se zvýšila účast dospělých na celoživotním vzdělávání jen o polovinu procentního bodu, na 8,5 %. Tento trend by mohl naznačovat, že dosažení cílového procenta 12,5 % do roku 2010 je nepravděpodobné.

4. Začlenění sociální dimenze

4.1 Je potřebná jednoznačná strategie k podněcování konkurenceschopnosti a rovněž k zachování sociální soudržnosti: to by mohlo být novou linií sociální politiky. Sociální partneři by měli vypracovat rámec ve spolupráci s Komisí a vládami členských států. Sociální dimenze lisabonské strategie by se měla plně uznat jako hlavní faktor k dosažení blahobytu, produktivity a sociálního začlenění a bude nutno ji v nadcházejících pěti letech lisabonské strategie aktualizovat.

4.2 EHSV naléhavě žádá vlády členských států, aby učinily opatření, která jsou nutná k tomu, aby byl dosažen pokrok v lisabonské strategii, jejíž cílem je povzbudit požadovaný hospodářský rozvoj. Je to velmi důležité k tomu, aby mohla být vypracována nová linie sociální politiky. Měla by se soustředit na čtyři oblasti, které vyžadují zvláštní pozornost. Těmito čtyřmi oblastmi jsou:

- více pracovních příležitostí a bezpečnější pracovní příležitosti!
- starší osoby v pracovním životě,
- aktivnější politika sociálního začlenění,
- zdravotní péče a vztah mezi zdravím a životním prostředím.

4.3 Je rovněž nutné společné úsilí zapojující sociální partnery, nevládní organizace a vlády k rozvoji forem odborného vzdělávání a jeho financování na podstatně vyšší úrovni než dosud u mnohem větší části osob, které hledají práci, zejména v sektorech, ve kterých jsou potřebné vyšší kvalifikace založené na znalostech.

4.4 Sociální partneři musí prozkoumat společné úsilí ke zlepšení pracovního prostředí a organizace práce ke svázání s vyšší produktivitou a vyšší přidanou hodnotou na zaměstnance. Ke zmírnění některých problémů se stárnoucí pracovní silou (a klesajícím počtem mladých lidí, kteří vstupují na trh práce) se musí vlády, podniky a organizace pracovníků zaměřit na tyto demografické charakteristiky.

4.5 Jelikož existují zvláštní problémy, které se dotýkají osob znevýhodňovaných procesem změny, jsou zapotřebí hlavní směry k vytvoření aktivnější politiky sociálního začlenění.

4.6 Celkové cíle stanovené pro sociální politiku v rámci lisabonské strategie jsou i nadále platné, pouze s určitými malými úpravami. Na druhé straně, charakter a rozsah globálních výzev

se v posledních čtyřech letech značně změnily. Objevení se rychle rostoucích ekonomik Číny a Indie má pro lisabonskou strategii přímé důsledky: stále více špičkových výrobků a služeb se uvádí na trh za velmi atraktivní ceny. Trvalý vysoký růst produktivity ve Spojených státech znamená, že lisabonská strategie musí posunout cíle, aby ji dostihla. Lepší výkon Evropy než USA, pokud jde o produktivitu (za hodinu), ke kterému docházelo v 90. letech 20. století, zřejmě skončil.

4.7 Pozitivním a vyzývavým faktorem je rozšíření Evropské unie. Nové členské státy představují nesmírně významné zvětšení vnitřního trhu, zvýšení kupní síly a kvalifikovaných lidských zdrojů. Nové členské státy však představují také nové výzvy pro sociální začlenění. Co se týče lidských zdrojů, je nutno zlepšit dostupné vzdělávání a odbornou přípravu v oblastech špičkové techniky – jak je tomu také v patnácti starých členských státech

4.8 Výbor zvážil podstatu možné Charty trvale udržitelného rozvoje, která by zahrnovala výše uvedené oblasti sociální politiky a stanovila příslušná základní práva občanů. Na základě těchto úvah EHSV navrhuje, aby Charta trvale udržitelného sociálního rozvoje byla začleněna do pracovního programu v oblasti sociální politiky. Charta by měla být doprovázena akčním programem EU zaměřeným na koordinaci různých opatření a měla by pomoci členským státům zaměřit se na prioritní oblasti.

5. Trvale udržitelný rozvoj

5.1 V současné době se přezkoumává strategie EU pro trvale udržitelný rozvoj a rozhodnutí o výsledku se očekává na zasedání Evropské rady v březnu 2005. Strategie trvale udržitelného rozvoje zahrnuje opatření v hospodářské a sociální oblasti i v oblasti životního prostředí, která se vzájemně podporují.

5.1.1 Lisabonská strategie, jak se ukázalo po zasedáních Evropské rady na jaře 2002, zahrnuje souběžná opatření v hospodářské a sociální oblasti a oblasti životního prostředí. O připojení environmentální dimenze bylo rozhodnuto na zasedání Evropské rady v Göteborgu.

5.2 Bylo by chybou považovat lisabonskou strategii a zásadu, která je základem strategie trvale udržitelného rozvoje, za protičůdné ambice. Lisabonská strategie má jasný časový rámec, a to do roku 2010. Strategie trvale udržitelného rozvoje má neomezený časový rámec a týká se mezigeneračních otázek.

5.3 Majíce na paměti záměr Evropské rady přezkoumat v březnu 2005 současně obě strategie je nezbytné uznat tři aspekty:

- lisabonská strategie, které zbývá už jen pět let, bude muset začít přistupovat k záležitostem s časovým rámcem přesahujícím rok 2010. U takovýchto záležitostí a akcí je nutné, aby se posouzení provedlo podle kritérií, která se používají ve strategiích trvale udržitelného rozvoje. S tímto přístupem nabízí lisabonská strategie možnost zahájit v konkrétním rámci projekty, které lze charakterizovat jako akce v rámci trvale udržitelného rozvoje;
- je nezbytné, aby revidovaná strategie trvale udržitelného rozvoje při stanovení dlouhodobých cílů a akcí uznala funkce lisabonské strategie a vždy příslušné akce a programy koordinovala;
- lisabonská strategie může mít určité množství cílů a akcí, ale strategie trvale udržitelného růstu bude mít samozřejmě ještě širší soubor cílů a akcí. Budou se však objevovat postupně. V obou případech je nezbytné, aby rozhodující roli mohla hrát národní a místní úroveň. Ani jedna z obou strategií nemůže fungovat, pokud je hlavně strategií shora dolů, obě strategie budou muset být strategiemi zdola nahoru.

6. Partnerství

6.1 V ambiciózních návrzích na dynamičtější provedení lisabonského procesu existuje mnoho různých témat. Ačkoli žádná jednotlivá politika nebo akční plán nebude hlavním základním rysem, jedno téma dominuje. Efektivní provedení lisabonské strategie vyžaduje uznat vzájemné působení mnoha lidí, vlád, orgánů, organizací a evropských institucí v rámci celého Společenství.

6.2 Obnovená dynamika závisí na vícestupňovém „partnerství pro změnu“. Koncept partnerství může ilustrovat, že lisabonské cíle nejsou ani cíli shora dolů ani vzdálené od otázek, které se týkají každodenního života občanů.

6.3 Výbor zdůrazňuje, že hlavní slabou stránkou v provádění lisabonské strategie je neúspěch zapojit přiměřeně hráče z řad občanské společnosti – ačkoli v rámci lisabonských úkolů se na tomto bodě výslovně trvá. Tato slabá stránka by se pro úspěch strategie mohla ukázat jako osudná. Výbor je potěšen, že dne 24. března 2004 Evropská rada prosazovala řešení tohoto problému prostřednictvím partnerství pro reformu. Výbor souhlasil, že se bude na tomto procesu podílet tím, že předloží akční plán.

6.4 Výbor zamýšlí spolupracovat s hospodářskými a sociálními radami členských států a všemi sociálně-profesními partnery, kteří se chtějí zapojit do vytváření sítě iniciativ občanské společnosti na podporu úspěchu reformem.

6.5 Toto bude interaktivní, decentralizovaná síť spojující webové stránky účastníků s cílem:

- určit sociálně-profesní iniciativy – již probíhající i ty, které se teprve připravují, které pomáhají posunout na evropské, národní nebo regionální úrovni kupředu reformy v rámci lisabonské strategie,
- vyzdvihnout osvědčené postupy v těchto oblastech, včetně týkajících se přeshraničních záležitostí,
- podělit se o příslušné zkušenosti a analýzy hráčů z řad občanské společnosti;
- organizovat konzultační fóra a debaty o reformách.

6.6 K prosazování takovýchto iniciativ bude vypracován kodex chování a účastníci sítě ho budou uplatňovat.

6.7 Do jarního zasedání bude s partnery sítě uspořádána výroční konference s cílem provést inventuru iniciativ občanské společnosti.

6.8 Výbor chce sloužit jako evropské fórum pro dialog o „partnerstvích pro reformu“ čerpající z národních a evropských zkušeností.

6.9 Toto spojení s národními reprezentativními subjekty by přineslo osvědčené zkušenosti, takže EHSV by mohl efektivněji přispět k výročním přezkumům na jarních zasedáních Rady.

7. Předpoklady pro efektivní provedení lisabonské strategie

7.1 Výbor vyzdvihuje potřebu sladit lisabonské reformy s evropskou občanskou společností a domnívá se, že proces revize nezbytný pro provedení lisabonské strategie musí splňovat čtyři předpoklady:

7.2 Za prvé, provedení lisabonské strategie nelze odložit na zítra. Mezinárodní konkurence se každý den zvyšuje. V důsledku toho se průmysl přemísťuje – což je jev, který se týká rostoucího počtu regionů a sektorů, jelikož ty soutěží s novými ekonomikami s nízkými mzdovými a výrobními náklady a často se špičkovými a inovativními technologiemi. Účinná, dlouhodobá opatření k obnovení konkurenceschopnosti Evropy jako místa pro podnikání nesnesou odkladu.

7.3 Lisabonská strategie představuje strategický koncept. V tomto smyslu je srovnatelná s dřívějšími strategickými koncepty, jež vedly k radikálním pokrokům v integraci. V těchto případech obsahovalo plánování jistou lhůtu a striktně kontrolovanou sérii stádií a zároveň zde probíhala úzká spolupráce mezi Komisí a členskými státy. Na konci 60. let se tento koncept používal v případě celní unie, která byla zakotvena ve Smlouvě. Úspěch „Evropy '92“ byl též výsledkem podobného plánování. Monetární unie je dalším příkladem úspěchu. Ve výše uvedených případech se buď úspěšně následovala metoda Společenství, jak tomu bylo v případě celní unie a „Evropy '92“, anebo výsledky, jež byly nutně zapotřebí, přinesla pozitivní spolupráce mezi členskými státy, jmenovitě zapojení do HMU. Problém spočívá v tom, že ani jedna z těchto dvou situací v současnosti neplatí. Nyní závisí uspokojivý pokrok zcela na politické vůli.

7.4 Za druhé, lisabonská strategie nemůže uspět bez mezinárodních pravidel. Evropští zaměstnavatelé a pracovníci se nechtějí pustit do křížku s bezuzdnou konkurencí a uvíznout v nekontrolované spirále snižování nákladů bez ohledu na zdraví, bezpečnost, sociální a environmentální pokrok a vyvážený a trvale udržitelný růst. Proto lisabonské reformy mohou uspět pouze tehdy, pokud bude Unie vykonávat paralelní nátlak v rámci WTO, IMF, WIPO (Světová organizace duševního vlastnictví), ILO a dalších mezinárodních organizací k vytvoření rámce pro globalizaci pomocí korektnějších, účinnějších pravidel. Je nezbytné vytvořit mezinárodně uznávaný referenční rámec pro konkurenceschopnost, který by zahrnoval minimální pravidla pro hospodářskou soutěž, bezpečnost, normy jakosti, sociální práva, ochranu dětí, ochranu životního prostředí a duševní vlastnictví. Bylo by nereálné pokoušet se bez těchto záruk získat podporu evropské veřejnosti.

7.5 Za třetí, provedení lisabonské strategie nesmí být v rozporu se sociálním modelem EU – při nebezpečí, že pacient bude zabit, když očekává, že bude léčen.

7.5.1 Je velmi důležité zmírnit obavy týkající se rozsahu a sociálních nákladů reforem. Lidé si musejí být vědomi toho, že tyto reformy jsou pro udržitelnost evropského modelu rozvoje nezbytné jakožto součást otevřené ekonomiky. Hlavním cílem lisabonské strategie musí být zajistit trvalou životaschopnost evropského sociálního modelu, na kterém naši občané tolik lpí, jak je vyjádřen v Chartě základních práv a zároveň sladit tento model s požadavky konkurenceschopnosti.

7.5.2 Lisabonská strategie se musí také plně zabývat obavami v oblasti životního prostředí. Závazky přijaté v roce 2001 v Göteborgu jasně potvrzují a zvětšují přání vyjádřené v lisabonské strategii sladit konkurenceschopné hospodářství s dobrou kvalitou života.

7.6 Za čtvrté, je jasné, že úspěch lisabonské strategie je podmíněn silnějšími evropskými, národními a regionálními partnerstvími mezi jednotlivými státy i se zástupci sociálně-profesních zájmových skupin a sociálních partnerů. V prvních několika letech provádění lisabonské strategie příliš mnoho států nezapojilo plně sociální partnery do koncipování a provádění reforem, stěžuje se konzultovalo a nedostatečně se o nich zmiňovalo ve výročních zprávách o pokroku. V pěti letech, které k dosažení lisabonského cíle zbývají, se takováto selhání nesmějí opakovat. Cíle nebude dosaženo, nebude-li občanská společnost informována, vyburcována, zapojena a skutečně mobilizována.

8. Osm návrhů priorit EHSV k lepšímu provádění lisabonské strategie

Na základě analýzy a provedených rozsáhlých konzultací EHSV chce na výzvu Evropské rady odpovědět následujícími návrhy:

8.1 Členské státy by si měly více přivlastnit strategii

8.1.1 Vlády členských států by měly převzít jasnou a aktivnější odpovědnost za provádění pracovní agendy lisabonské strategie. Je nezbytné, aby si vlády členských států a národní parlamenty strategii „přivlastnily“. Členské státy by měly připravit jasné plány spolu s časovým rámcem opatření, která navrhuje a která mají v úmyslu přijmout, aby dosáhly cílů lisabonské strategie na následujících vrcholných schůzkách.

8.1.2 Lisabonská strategie musí být uznána tím, čím je: velmi ambiciózním programem budování evropské společnosti prosperity, blahobytu, konkurenceschopnosti, sociálního začlenění a vysokého uvědomování si environmentální dimenze. Na tomto základě je nezbytné komunikovat aktivněji se sociálními partnery a organizovanou občanskou společností. Lisabonská strategie byla příliš ztotožňována pouze s hospodářskou agendou.

8.1.3 Je nutno využívat více otevřené metody koordinace: každoroční komparativní analýza musí být podrobnější a členské státy musí jasněji ukázat, zda zde existují strukturální nebo jiné překážky k tomu, aby bylo dosaženo společně stanovených cílů.

8.2 Posílení růstu a soudržnosti

8.2.1 Pakt stability a růstu se musí rozvinout do nástroje pro růst a zvýšení produktivity, zaměřujícího se na cíle v oblasti stability během celého hospodářského cyklu, nejen v jednotlivých letech. K podpoře poptávky je nutný mix makroekonomických politik, které neobsahují žádná napětí.

8.2.2 ECB by měla více zohledňovat širší hospodářský dopad svých rozhodnutí a s výhradou nutnosti kontrolovat inflaci by měla jednat na podporu lisabonských cílů.

8.2.3 Při koordinaci hospodářských politik mezi členskými státy (a v rámci členských států) by měly vlády stanovit cíle v oblasti výkonnosti a monitorovat klíčové ukazatele k prokázání výsledků.

8.2.4 Politiky soudržnosti musí vynucovat aktivněji zlepšení v konkurenceschopnosti, která naopak pomůže snížit rozsah příjmových rozdílů v rámci Společenství. Jako jeden aspekt politik soudržnosti by se měl přijmout kodex přijatelných praktik při využívání státní podpory.

8.3 Efektivnější implementace vnitřního trhu

8.3.1 Zvláštní pozornost je nutno věnovat agendě k provedení vnitřního trhu, nyní rozšířeného na 25 členských států. Evropská komise by měla do každoročního hodnocení lisabonské strategie zařadit podrobnou zprávu o dosud nevyřešených problémech při provádění.

8.3.2 Několik opatření pro jednotný trh má velké zpoždění a je nutno je přijmout neprodleně: regulace, která zruší dvojí zdanění na jednotném trhu; okamžitá dostupnost jednoduchého, efektivního a přiměřeně ohodnoceného patentu Společenství; znovu dokončení skutečného vnitřního trhu se službami na vyrovnaném základě.

8.4 Podpora inovace a kvality

8.4.1 EIB a EIF by měly zesílit svoj činnost týkající se identifikace, určení priorit a strukturování inovačních investičních projektů a programů předkládaných jak v soukromém, tak veřejném sektoru, a to ve spolupráci s Komisí a členskými státy. EIF by se měl i nadále zaměřit na potřebu vysokého růstu a inovačních MSP prostřednictvím svého rizikového kapitálu a zmocnění SME a prostřednictvím větší podpory možností financování EIB.

8.4.2 K provedení strategie je nezbytný koncept kvality (kvalita zboží, služeb, regulace, vládnutí, zaměstnanosti, sociálních vztahů a životního prostředí) a měl by být nedílnou součástí každoročního hodnocení pokroku dosaženého na národní úrovni i na úrovni EU.

8.5 Obnova sociální politiky

8.5.1 Sociální politiku je nutno uznat jako nezbytný předpoklad pro konkurenceschopnost a produktivitu a naopak. Pro rozšířenou Evropskou unii je nutno vypracovat vylepšenou agendu sociální politiky. To by mělo mít podobu Charty trvale udržitelného sociálního rozvoje, zahrnující klíčové oblasti sociální politiky a základní práva občanů.

8.5.2 Pro podporu konkurenceschopnosti jsou zvláště důležité čtyři oblasti sociální politiky: politiky zaměstnanosti, starší osoby v pracovním životě, aktivnější politiky sociálního začlenění a zdravotní péče včetně vztahu mezi zdravím, sociální ochranou a životním prostředím. Ve všech těchto oblastech jsou zapotřebí nové iniciativy spojené s podrobnými konzultacemi mezi EU, národními vládami a sociálními partnery.

8.5.3 Budování společnosti náročné na znalosti vyžaduje vysokou úroveň zdrojů jak pro základní, tak i další vzdělávání a odbornou přípravu. Celoživotní učení, i když se ve všech státech rozšiřuje, se musí dále rozvíjet, včetně celoživotního učení na pokročilých úrovních. Evropská komise by měla při konzultacích se sociálními partnery prozkoumat možnost dosáhnout celoevropské Charty celoživotního učení, včetně možností alternativního financování.

8.5.4 „EU musí přijmout aktivnější společnou imigrační politiku, jak doporučila Evropská rada v Tampere a Soluni. Z demografických, hospodářských a sociálních příčin zůstane imigrace do Evropy během několika následujících let klíčovou problematikou. Lisabonská strategie volá po transparentní zaměstnanosti, stejně jako po nových politikách integrace a boje proti diskriminaci.“

8.6 Podpora partnerství veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu

8.6.1 Hlavní pilíř společnosti náročné na znalosti představuje výzkum, a to základní i aplikovaný. Podniky v EU spíše zaostávají při dosahování cílů týkajících se větších výdajů na výzkum. To samé platí i pro vlády. Více prostředků by bylo možno získat prostřednictvím partnerství pro výzkum mezi subjekty soukromého a veřejného sektoru. Evropa musí mít aktivní politiky pro návrat evropských výzkumníků, ať pracují kdekoliv.

8.6.2 Evropská komise by měla předložit plán na zvýšení investic do výzkumu, lepší koordinaci programů EU a národních programů a vytvoření Evropské rady pro výzkum.

8.6.3 Přenášení poznatků výzkumu do průmyslových aplikací je v Evropské unii ve srovnání se Spojenými státy nedosta- tečné a pomalé. Evropská komise by měla předložit konkrétní plán opatření na podporu přenášení poznatků do průmyslo- vých aplikací.

8.6.4 Zejména malé a střední podniky potřebují přístup k výzkumu a podporu při zavádění pokrokových technických řešení. EIB by společně s Evropskou komisí měla rozvíjet způsoby a prostředky pro další podporu přenášení poznatků.

8.7 Aktivnější ochrana životního prostředí

8.7.1 Lisabonská strategie je založena rovněž na třetím pilíři, a to environmentální dimenzi. Je třeba aktivněji prosazovat rozvoj ekologicky šetrných technologií. Společné úsilí veřej- ného a soukromého sektoru by se mělo rozšířit na oblast záso- bování energií a dopravy. V dlouhodobější perspektivě lze prostřednictvím environmentálního sektoru dosáhnout významných účinků synergie.

8.7.2 Trvale udržitelný rozvoj bude nutně nedílnou součástí lisabonské strategie v příštích pěti letech, ale s časovou perspek- tivou sahající daleko za lisabonskou strategii. Revidovaná stra- tegie trvale udržitelného rozvoje by měla zahrnovat konkrétní opatření, která jsou slučitelná s druhou polovinou lisabonské strategie.

8.8 Získání podpory občanů

8.8.1 Vrátit lisabonskou strategii zpět občanům Evropy! Organizovaná občanská společnost a sociální partneři musejí hrát při provádění lisabonské strategie jasnější a inkluzivní roli. EHSV vyjadřuje svou plnou podporu prohlášením, které v této souvislosti učinila Evropská rada.

8.8.2 Mají-li se lisabonské cíle stát skutečně dosažitelnými, musí Evropská unie nabídnout soudržný, dynamický

a pokrokový přístup, jak co se týče cílů pro Unii, tak i co se týče institucionální dynamiky. Je nutno přesvědčivě vysvětlovat novou evropskou ústavní smlouvu, jako možná nejvýznamnější znázornění těchto cílů, členské státy ji musí přijmout a musí získat podporu občanů.

8.8.3 EHSV by tudíž byl pro to, aby Lisabonský proces „nového stylu“ využil úspěšnou metodu „Evropa '92“. Na základě stávající praxe by to znamenalo, že by byly zprávy o směrech politiky, vnitřním trhu, zaměstnanosti a Lisabonské strategii shrnuty do jasného plánu obsahujícího stádia a harmonogram, z něhož by bylo jasné, jaké činnosti by se očekávaly od koho (od Komise, Rady nebo od členských států) na základě jakého rozhodnutí a v jakém časovém horizontu.

8.8.4 Na národní úrovni mohou hrát velmi důležitou roli hospodářské a sociální rady společně se sociálními partnery a různými organizacemi občanské společnosti. Provedení lisa- bonské strategie může přisoudit radám velmi zvláštní úlohu.

8.8.5 Na úrovni EU je EHSV připraven převzít aktivní odpo- vědnost za podporu provádění a monitorování lisabonské stra- tegie, v úzkém kontaktu se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti na evropské úrovni.

8.8.6 Informovat občany Evropy o lisabonské strategii! Zdůraznit hlavní cíle strategie: vybudovat prosperující a sociální Evropu s vysokou konkurenceschopností a uvědoměním si environmentálních problémů. Strategie nebude nikdy úspěšně provedena bez aktivního zapojení občanů. EHSV chce k tomuto informování aktivně přispět.

8.8.7 Provedení lisabonské strategie vyžaduje jasnou soudržnost politik na úrovni EU i na národní úrovni. Tři pilíře strategie poskytují jedinečné příležitosti pro syngii v hospodářské, sociální a environmentální oblasti. Znovu akti- vovat proces lisabonské strategie – s třemi pilíři v soudržném rámci společných politik.

V Bruselu dne 27. října 2004.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND